

Jaka jest rola Europejskiego Banku Centralnego?

Europejski Bank Centralny (EBC) to bank centralny strefy euro z siedzibą we Frankfurcie nad Menem. Jest on centralną instytucją dwóch systemów: Eurosystemu i Europejskiego Systemu Banków Centralnych (ESBC).

Na Eurosystem składa się bank centralny strefy euro i krajowe banki centralne państw członkowskich UE, które przyjęły euro. Głównym zadaniem Eurosystemu, realizowanym przez EBC, jest utrzymanie średniookresowej stabilności cen, służącej wspólnemu dobru, rozumianemu jako utrzymanie wzrostu cen nieznacznie poniżej 2% w skali roku, przy jednoczesnym wsparciu polityki gospodarczej. EBC wraz z narodowymi bankami centralnymi strefy euro zapewnia także stabilność systemu finansowego w strefie euro. W ramach realizacji tych zadań, Europejski Bank Centralny w przeszłości aktywnie uczestniczył w neutralizacji skutków kryzysu gospodarczo-finansowego w strefie euro oraz w zapobieganiu jego intensyfikacji wykorzystując standardowe narzędzia realizacji polityki pieniężnej, jak i środki niestandardowe. Natomiast obecnie, w celu ograniczenia pojawiających się napięć na rynkach międzybankowych, zapewnia płynność długoterminową poprzez prowadzone operacje otwartego rynku (ang. longer-term refinancing operations, LTROs).

EBC w dniu 2 sierpnia 2012 r. wprowadził także możliwość prowadzenia bezwarunkowych transakcji monetarnych (OMT) na wtórnych rynkach obligacji skarbowych w strefie euro (w miejsce prowadzonych dotychczasowych programów zakupu zabezpieczonych obligacji (ang. *Covered Bond Purchase Programme*, CBPP) oraz dot. rynków papierów wartościowych (ang. *Securities Markets Programme*, SMP). Warunkiem uruchomienia OMT jest ściśle powiązanie z programem EFSF/ESM. Działania interwencyjne EBC będą wspierać działanie stałego mechanizmu zarządzania kryzysowego w postaci ESM i będą zapewniać właściwą transmisję impulsów polityki pieniężnej we wszystkich krajach strefy euro. Ogłoszenie przez EBC programu OMT pozwala przeciwdziałać poważnym zaburzeniom na rynkach obligacji skarbowych, wynikającym w szczególności z nadmiernych (i często nieuzasadnionych) niepokojów na rynkach finansowych.

ESBC jest systemem, w którego skład wchodzi oprócz banku centralnego strefy euro wszystkie banki centralne państw członkowskich UE, w tym Narodowy Bank Polski. Zgodnie z Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, głównym celem ESBC jest utrzymanie stabilności cen, wspieranie polityki gospodarczej UE, a także określanie strategii i prowadzenie polityki pieniężnej Unii, przeprowadzanie operacji walutowych, utrzymywanie i zarządzanie oficjalnymi rezerwami walutowymi oraz wspieranie sprawnego funkcjonowania systemów płatniczych. EBC zapewnia także realizację zadań powierzonych ESBC.

Zakłada się, że obydwa systemy będą istnieć obok siebie, dopóki wszystkie państwa członkowskie UE nie przyjmą wspólnej waluty euro.

Do zadań EBC i Eurosystemu należy:

- realizowanie polityki pieniężnej strefy euro,

- publiczne ogłaszanie swoich strategii polityki pieniężnej wraz z oceną zmian w sytuacji gospodarczej,
- zbieranie – przy wsparciu krajowych banków centralnych – od władz krajowych lub też bezpośrednio od podmiotów gospodarczych niezbędnych informacji statystycznych wykorzystywanych przy realizacji zadań,
- publikowanie biuletynów miesięcznych, raportów rocznych i analiz,
- zezwalanie na emisję banknotów i zatwierdzanie jej wielkość, a także wielkość emisji monet w strefie euro, starając się zapobiegać nadmiernej ich ilości w obiegu,
- utrzymywanie roboczych kontaktów z odpowiednimi organami i forami, na szczeblu unijnym i międzynarodowym,
- pełnienie roli doradczej dla organów państw członkowskich poprzez wyrażane opinie, zalecenia,
- przekazywanie szczegółowych wytycznych bankom centralnym dotyczące operacji otwartego rynku i kredytowych (wartość, czas, termin), przy jednoczesnej koordynacji i monitoringu prowadzenia polityki pieniężnej,
- interweniowanie na rynku walutowym we współpracy z poszczególnymi bankami centralnymi,
- monitorowanie ryzyka finansowego, polegające na ocenie ryzyka związanego z papierami wartościowymi,
- ustalanie strategii zarządzania rezerwami walutowymi EBC,
- przyczynianie się do stabilności systemu finansowego poprzez monitorowanie systemu finansowego strefy euro oraz udział w zarządzaniu w sytuacjach kryzysowych i procesach przywracania stabilności systemu bankowego.

Organami decyzyjnymi EBC są Rada Prezesów, Zarząd i Rada Ogólna.

Rada Prezesów podejmuje decyzje w sprawie polityki pieniężnej UE i innych zadań Eurosystemu, w szczególności w sprawie podstawowych stóp procentowych, analizy ryzyka inflacyjnego itp. Członkowie Rady Prezesów nie mogą zwracać się o instrukcje i ich przyjmować od instytucji i organów unijnych, rządów państw członkowskich UE i żadnych innych organów. W skład Rady wchodzi członkowie Zarządu EBC oraz prezesi krajowych banków centralnych państw członkowskich, których walutą jest euro.

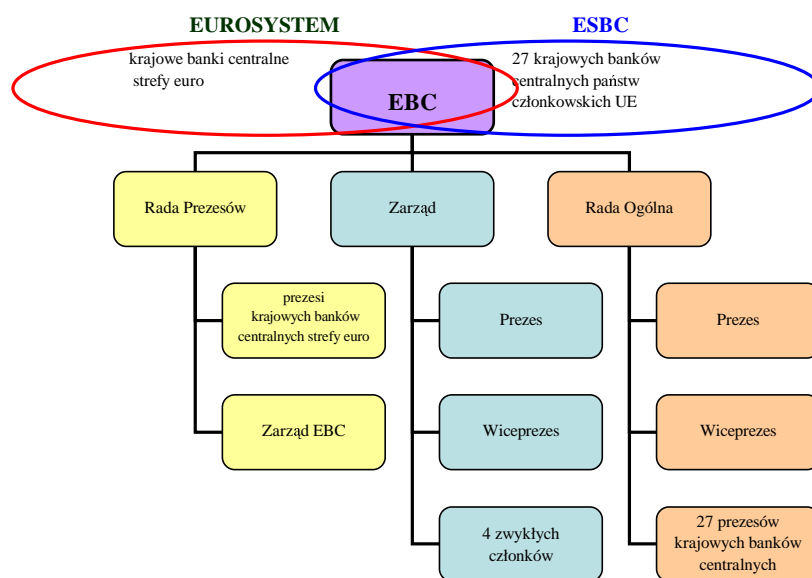
Zarząd EBC realizuje politykę pieniężną EBC zgodnie z wytycznymi Rady Prezesów. Składa się z 6 osób mianowanych na ośmioletnią kadencję przez Radę Europejską, na zalecenie Rady UE i po konsultacjach z Parlamentem Europejskim. Członkowie Zarządu wybierani są spośród grona osób o dużym autorytecie i doświadczeniu w dziedzinie pieniądza lub bankowości. Zarząd wspomaga realizację zadań EBC m.in. poprzez informowanie o postępach w procesie konwergencji państw

członkowskich UE, które jeszcze nie wprowadziły euro i doradzanie w sprawie ustalenia przez te państwa nieodwołalnych sztywnych kursów walutowych.

Rada Ogólna, w której skład wchodzi prezes i wiceprezes EBC, jak również prezesi krajowych banków centralnych UE (w tym Prezes Narodowego Banku Polskiego) bierze udział w działaniach doradczych EBC, gromadzeniu informacji statystycznych, jak również pomaga w przygotowaniach niezbędnych do ustalenia nieodwołalnych kursów wymiany walut państw członkowskich objętych derogacją na euro. Organ ten można uznać za tymczasowy, ponieważ zostanie rozwiązany po przyjęciu wspólnej waluty przez wszystkie państwa członkowskie UE.

Organy decyzyjne EBC mają prawo, tylko w ściśle określonym zakresie, do wydawania aktów prawnych obowiązujących w obrębie Eurosystemu, jak również mogą uchylać rozporządzenia i decyzje obowiązujące podmioty spoza Eurosystemu.

Rysunek 1: Schemat organizacyjny EBC

W dniu 4 listopada 2014 r.¹ zaczął funkcjonować jednolity mechanizm nadzorczy (SSM). Został on utworzony z krajowych władz nadzorczych państw strefy euro i EBC, który jest także odpowiedzialny za efektywne i sprawne działanie całego SSM. EBC nadzoruje bezpośrednio systemowo istotne, największe banki, których aktywa kształtują się powyżej 30 milionów euro, przekraczają 20% PKB kraju strefy euro, w którym mają siedzibę lub zostały uznane za systemowo istotne na wniosek krajowych władz

¹Zgodnie z art. 33 Rozporządzenia Rady (UE) Nr 1024/2013 z dnia 15 października 2013 r. powierzającego Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególne zadania w odniesieniu do polityki związanej z nadzorem ostrożnościowym nad instytucjami kredytowymi.

nadzorczych. Nadzór nad pozostałymi instytucjami pozostał w gestii władz krajowych, które działają zgodnie z wytycznymi EBC, chyba że EBC postanowi inaczej podejmując decyzję o bezpośrednim nadzorze nad daną instytucją lub grupą instytucji. W ramach kompetencji nadzorczych EBC m.in. decyduje o wydawaniu oraz wycofywaniu zezwoleń na działalność dla instytucji kredytowych, ocenia planowane fuzje i przejęcia w sektorze bankowym oraz zapewnia przestrzeganie przez nadzorowane banki ustalonych uprzednio wymogów ostrożnościowych. W celu oddzielenia nadzoru nad sektorem bankowym od zadań związanych z kształtowaniem polityki monetarnej, za nowo powierzone zadania odpowiada Rada ds. Nadzoru (ang. *Supervisory Board*), która składa się z przewodniczącego, jego zastępcy (wybranego z Rady Zarządzającej EBC), czterech przedstawicieli EBC oraz po jednym przedstawicielu ze wszystkich właściwych krajowych organów nadzorujących z państw uczestniczących. Skonsolidowany nadzór bankowy finansowany jest z opłat wnoszonych przez nadzorowane instytucje finansowe.

EBC zapewnia także analityczne, statystyczne, administracyjne oraz logistyczne zaplecze dla Europejskiej Rady Ryzyka Systemowego. Przewodniczącym Rady Generalnej – organu decyzyjnego ESRB – jest Prezes EBC, a w jej skład wchodzi również prezesi wszystkich banków centralnych krajów członkowskich UE. ESRB została powołana w grudniu 2010 roku i jej zadaniem jest przeciwdziałanie lub ograniczanie ryzyk systemowych zagrażających stabilności finansowej UE. Mogą one mieć swoje źródło zarówno w sektorze finansowym, jak i mogą wynikać z uwarunkowań makroekonomicznych i strukturalnych. ESRB wydaje ostrzeżenia i zalecenia do podjęcia niezbędnych działań zaradczych, które zapewnią sprawne funkcjonowanie wspólnego rynku.